

Problematika utvrđivanja vrijednosti broda u ovršnom postupku na brodu

Determining the Value of Ship in the Ship-related Enforcement Proceedings

Dean Vuleta

E-mail: vuleta.dean@gmail.com

UDK 347.79

347.952

Stručni članak / Professional paper

Rukopis primljen / Paper accepted: 12. 6. 2013.

Sažetak

Postupak utvrđivanja vrijednosti broda, u skladu s odredbama Pomorskog zakonika, prethodi postupku ovrhe na brodu radi namirenja novčane tražbine. U određenim primjerima problematika koja prati postupak može biti kočnica samom cilju ovrhe - brzom namirenju vjerovnikove tražbine iz prodajne cijene broda ostvarene sudskom prodajom. Pitanja o kojima izravno ovisi utvrđivanje vrijednosti broda, odnosno nepostojanje knjižnog režima za pomorske privilegije koji kao dio stvarnopravnih tereta opterećuju brod, nisu kvalitetno riješena odredbama Pomorskog zakonika. Uostalom, ova pitanja opterećuju i cjelokupni ovršni postupak na brodu. Jednako tako, postoje nedoumice koje trebaju biti bolje utvrđene odredbama Pomorskog zakonika. Radi se o ponovnom utvrđivanju vrijednosti broda u određenim slučajevima, broju vještaka koje imenuje sud radi davanja nalaza i mišljenja kod utvrđivanja vrijednosti broda, položaju ovrhovoditelja, vrijednosti broda kao najnižoj prihvatljivoj ponudi na javnoj dražbi i još nekim manje važnim pitanjima. U rješavanju postojeće problematike zakonodavcu bi kao primjer trebale poslužiti odredbe nekih pravnih sustava koje kvalitetno reguliraju postupak utvrđivanja vrijednosti broda. Autor daje neke prijedloge rješenja kako bi se popravio pravni status zainteresiranih strana u postupku.

KLJUČNE RIJEČI

brod
vrijednost broda
sudski vještak
stvarnopravni teret
stranke u postupku

Summary

The process of determining the value of ship, pursuant to the provisions of the Maritime Code, precedes the ship-related enforcement proceedings so as to settle the monetary claims. In some cases the problems accompanying the procedure can be an impediment to the purpose of enforcement – fast settlement of creditor claims from the sales price realized by means of judicial sales. The issues directly related to determining the value of the ship, i.e. the lack of registry regime for maritime privileges that burden the ship as part of hypothec, are not well-regulated by the provisions of the Maritime Code. After all, these issues affect the entire enforcement proceedings. There are also dilemmas that need better definition in the provisions of the Maritime Code. It is about re-establishing the value of ship in certain cases, the number of expert witnesses appointed by the court to provide findings and opinion when determining its value, the position of the enforcement creditor, the value of the ship as the lowest acceptable bid at a public auction, and some less important questions. When addressing the existing problems, the legislators should consider the provisions of some legal systems with well-regulated procedure of determining the value of ship. The author proposes some solutions to improve the legal status of the interested parties.

KEY WORDS

ship, the value of ship
enforcement creditor
hypothec
party in the proceedings

UVOD / Introduction

Postupak utvrđivanja vrijednosti broda prije sudske (ovršne) prodaje broda na usmenoj javnoj dražbi određen je člancima 867.-869. Pomorskog zakonika.¹ Tumačenjem tih odredbi dalo bi se

¹ E. Pallua, Ovrha na brodu, Pomorska enciklopedija, sv. V. Zagreb, 1981. str. 654. Pojam ovrhe (izvršenja) definira kao prinudno ostvarivanje utvrđenih pravnih zahtjeva zainteresiranih osoba u pomoć državnih

zaključiti da su one prilično jasne i nedvosmislene, iako će dublja analiza ukazati na određene dvojbe. Te dvojbe su prvenstveno vezane uz pomorske privilegije organa, a to su u pravilu sudovi. Ovrhu na brodu određuju i provode trgovački sudovi nadležni za pomorske sporove. Članci 885.- 898. Pomorskog zakonika, Narodne novine broj 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13 (u daljnjem tekstu PZ) utvrđuju način prodaje broda usmenom javnom dražbom.

koje kao stvarnopravni teret opterećuju brod, a za čiju pravovaljanost nije potreban upis u upisnik brodova kako nalažu odredbe članka 214. stavak 2.PZ-a. Prema članku 880. stavka 6. privilegiji koji opterećuju brod, kao bitan faktor prilikom utvrđivanja vrijednosti broda, mogu biti u potpunosti utvrđeni najkas-

nije na ročištu za prodaju, jer ih do tada vjerovnici mogu prijaviti, a njihov broj, odnosno vrijednosti, utječu i na vrijednost broda. Veća opterećenost privilegijima uzrok je manje tržišne vrijednosti broda i obrnuto. Prema tome, postupak utvrđivanja vrijednosti je veoma složen postupak kojeg mogu pratiti mnoge poteškoće, naročito u primjeru kad se tek na ročištu za prodaju broda dobije potpuni uvid o konačnom broju tražbina koje opterećuju brod. To znači da tek na ročištu za prodaju može biti poznata stvarna vrijednost broda u odnosu prema onoj koja je utvrđena prije ročišta za prodaju broda. Pravno je logično rješenje da bi do ročišta za prodaju utvrđena vrijednost broda trebala biti definitivno određena kako bi se ovršni postupak dalje nesmetano odvijao. Propust je zakonodavca što odredbama nije predvidio ovu situaciju i način utvrđivanja vrijednosti broda, u primjeru kad se na ročištu za prodaju prijave privilegirane tražbine koje su tom prijavom uzrok pada ranije utvrđene vrijednosti broda. Time i problematika pomorskih privilegija dobiva na važnosti jer utječe na cjelokupni ovršni postupak na brodu.

Vrijednost broda utvrđuje se u visini njegove tržišne vrijednosti na dan procjene.² Pri utvrđivanju vrijednosti broda treba navesti koju vrijednost ima brod koji je predmet ovrhe ako ostanu na snazi stvarnopravni tereti, a koju vrijednost ima bez tih prava i tereta, te posebno vrijednost stvarnopravnih tereta.³ Stvarnopravni tereti predstavljaju opterećenost broda pomorskim privilegijem i hipotekom.⁴ O načinu utvrđivanja vrijednosti broda sud odlučuje zaključkom nakon što donese rješenje o ovrši. Kad na to upozoravaju okolnosti, sud može prije donošenja zaključka odrediti ročište sa strankama, odnosno ako bi te okolnosti vodile k sporazumnom dogovoru među strankama kojim one utvrđuju vrijednost

² D. Pavić, Pomorsko osiguranje- pravo i praksa, Književni krug, Split ,2012. Pod pojmom tržišna vrijednost broda općenito se razumijeva cijena po kojoj se brod prodaje ili kupuje, a na tržištu brodova se formira kao rezultat odnosa ponude i potražnje.

³ Tako navodi članak 867. stavak 4. i 5. PZ-a. Ipak, treba napomenuti da se prilikom utvrđivanja vrijednosti broda nakon pravomoćnosti rješenja o ovrši ne mora imati saznanja o potpunom stvarnopravnom opterećenju, s obzirom da vjerovnik može prijaviti svoju tražbinu (privilegiju) najkasnije na ročištu za prodaju broda. O problematici koja može iz toga proizići opširnije, infra točka 3.

⁴ O stvarnopravnim teretima koji opterećuju brod opširnije V. Gotovac, Stvarna prava na brodu, Pravnik, 3-4/ 1997. str. 173-181. Za pravovaljanost hipoteke kao stvarnopravnog opterećenja potreban je upis u upisnik brodova.

broda. Ako nije bilo prethodnog ročišta sa strankama, utvrđivanju vrijednosti broda pristupit će se nakon što rješenje o ovrši postane pravomoćno, ali i prije toga ako ovrhovoditelj to predloži, osigura potrebna sredstva za predujam i izjavi da će snositi troškove utvrđivanja vrijednosti i ako ovrha bude obustavljena.⁵

PRAVNI INTERES STRANAKA PRILIKOM UTVRĐIVANJA VRIJEDNOSTI BRODA / *legal Interest of the Parties When Determining the Value of Ship*

Razlozi zbog kojih bi ovrhovoditelj predložio utvrđivanje vrijednosti broda prije pravomoćnosti rješenja o ovrši mogu biti raznoliki. Poznato je da tržište brodova nije stalno, cijene znaju varirati u kratkom vremenu, pa o tome može ovisiti i ponašanje ovrhovoditelja.

Ako u postupku sudjeluje jedan ovrhovoditelj koji poznaje kretanja na tržištu brodova i očekuje povećanje cijene broda nakon pravomoćnosti rješenja o ovrši, on može predložiti utvrđivanje vrijednosti prije pravomoćnosti rješenja o ovrši dok je cijena broda na tržištu manja. Naime, njegov pravni interes je manja utvrđena vrijednost broda, pa smatra da će na ročištu za dražbu brod biti lakše prodat uz manju vrijednost (cijenu), jer manja tržišna cijena znači i manju utvrđenu vrijednost broda. Što se brod lakše, odnosno brže, proda, to će i on brže namiriti svoju tražbinu. Osim toga, ovrhovoditelj može imati pravni interes otkupa broda na javnoj dražbi i želi za manju cijenu otkupiti brod, pogotovo ako se na dražbi pojavi kao jedini ponuditelj.

Ako u ovršnom postupku sudjeluju dva i više ovrhovoditelja, ovrhovoditelj koji ima najbolji prvenstveni red namirenja, a predložio je utvrđivanje vrijednosti broda prije pravomoćnosti rješenja o ovrši, jer poznaje kretanje na tržištu brodova, može postupiti kao da je jedini ovrhovoditelj. On želi što brže namirenje svoje novčane tražbine, jer će se brod lakše prodati uz manju vrijednost (cijenu), pa ga ne interesira pravni interes (položaj) ostalih ovrhovoditelja i ovršenika.

Potpuno je drukčiji pravni interes dva i više ovrhovoditelja sa slabijim redom prvenstva u namirenju koji sudjeluju u postupku. Oni žele što veću tržišnu cijenu

⁵ Ovrhovoditelj je vjerovnik koji je pokrenuo ovršni postupak na brodu radi namirenja novčane tražbine. Način utvrđivanja vrijednosti broda određuje članak 867. stavak 1. i 2. PZ-a.

broda, jer je time i veća šansa da će oni namiriti svoju nakon namirenja tražbine ovrhovoditelja s povoljnijim redom prvenstva. Jedan od tih ovrhovoditelja može predložiti utvrđivanje vrijednosti broda prije pravomoćnosti rješenja o ovrši, jer se nakon pravomoćnosti istoga na tržištu očekuje manja cijena koja će uvjetovati manju utvrđenu vrijednost broda.

Ovršenikov interes je što veća utvrđena vrijednost broda, jer očekuje da će nakon namirenja troškova postupka i vjerovnikovih tražbina ostatak iznosa biti predan njemu. Jednako tako, veća vrijednost broda je pravni interes i ostalih vjerovnika sa slabijim prvenstvenim redom namirenja, jer im je time i veća šansa da se namire.

Zakonodavac je svjestan varijabilnosti cijena na tržištu brodova, pa je zbog toga odredbama stavaka 7.-9. članka 867. PZ-a i dao određene ovlasti strankama,⁶ odnosno ovršeniku.⁷

VRIJEDNOST (IZNOS) POMORSKIH PRIVILEGIJA KAO KRITERIJ PRI UTVRĐIVANJU VRIJEDNOSTI BRODA / *The Value (amount) of the Maritime Privileges as Criteria When Determining the Value of Ship*

Problem pomorskih privilegija kao vrste stvarnopravnih tereta za koje ne postoji knjižni režim, a koji služe kao mjerilo prilikom utvrđivanja vrijednosti broda, proteže se kroz cijeli ovršni postupak.⁸ Velikim dijelom utječe i na postupak utvrđivanja vrijednosti broda. U trenutku

⁶ Sud će na prijedlog stranke, koji mora biti podnesen najkasnije 8 dana prije ročišta za prodaju, na ročištu za prodaju zaključkom ponovno utvrditi vrijednost broda ako stranka učini vjerojatnim da se ta vrijednost izmijenila za više od jedne petine od dana prethodnog utvrđivanja vrijednosti broda do dana podnošenja prijedloga.

⁷ Stranke mogu u sudskom i izvansudskom sporazumu, na temelju kojeg je stečeno založno pravo na brodu, radi osiguranja tražbine čije se namirenje traži, utvrditi vrijednost broda, pa se ona neće posebno utvrđivati, već će se kao vrijednost broda uzeti sporazumno utvrđena vrijednost. Međutim, ovršenik može u roku za žalbu protiv rješenja o ovrši podnijeti prijedlog za ponovno utvrđivanje vrijednosti broda ako učini vjerojatnim da je nakon sklapanja sporazuma vrijednost broda porasla za više od jedne petine. Za troškove ponovnog utvrđivanja vrijednosti broda on mora predujmiti potrebna sredstva u roku osam dana od dana dostave odluke kojom se prihvaća njegov prijedlog, a ako tako ne postupi smatrat će se da je odustao od prijedloga.

⁸ B. Jakaša, Udžbenik plovidbenog prava, Zagreb 1979, str. 106. i I. Grabovac, Hrvatsko pomorsko pravo i međunarodne konvencije, Split 1995. str. 53. Pomorski privilegiji su definirani kao tražbine koje su zbog svoje važnosti posebno izdvojene i imaju, kao takve, prvenstveno pravo namirenja pred svim drugim tražbinama, pa i hipotekarnim, bez obzira što za njihovu pravovaljanost nije potreban upis u upisnik brodova.

kad se provodi postupak utvrđivanja vrijednosti broda, bez obzira kad se on odvija, prije ili poslije pravomoćnosti rješenja o ovrsi, trebala bi u potpunosti biti poznata stvarnopravna opterećenost broda, a što nije moguće zbog trenutno važećih odredbi PZ-a. Postavlja se pitanje kako utvrditi ispravnu (barem približnu) vrijednost broda kad se ne mora, a vjerojatno i ne može, znati u potpunosti opterećenje broda stvarnopravnim teretima do ročišta za prodaju broda, zbog nepostojanja knjižnog režima za privilegije, iako zakonodavac daje tim tražbinama prvenstvo u namirenju pred svim ostalim tražbinama.

Pojedini privilegirani vjerovnici ne moraju znati za pokretanje ovršnog postupka, pa nisu ni prijavili svoje tražbine, a sud im nije poslao rješenje o ovrsi jer ne postoje podaci o njihovim tražbinama iz upisnika brodova i ovršnih spisa. Ako su naknadno doznali za ovršni postupak mogu prijaviti svoje tražbine najkasnije na ročištu za prodaju broda. Ako to naprave na ročištu, potrebno je nadopuniti odredbe PZ-a po kojima bi sud na ročištu za prodaju obvezno zaključkom ponovno utvrdio vrijednost broda, jer prijavom tražbina na ročištu za prodaju, mijenja se i vrijednost broda.

Ovaj prijedlog se prvenstveno odnosi na stavak 7. članka 867. koji određuje da stranka mora predložiti ponovno utvrđivanje vrijednosti broda najkasnije osam dana prije ročišta za prodaju, te učiniti vjerojatnim da se ta vrijednost izmijenila za više od jedne petine od prethodnog utvrđivanja vrijednosti broda.⁹ Dakle, taj rok od osam dana nije prikladan jer tek na ročištu za prodaju sud može doznati za postojanje novih (privilegiranih) tražbina, ako se prijave, a osam dana prije ročišta za prodaju sud je upoznat samo s tražbinama o kojima postoje podaci iz upisnika brodova i ovršnih spisa.

Osim roka od osam dana, postavlja se i pitanje uvjeta da se prijedlogu stranke (stavak 7. istog članka) može udovoljiti ako učini vjerojatnim da se vrijednost broda izmijenila za više od jedne petine od prethodnog utvrđivanja, odnosno

⁹ Po prijašnjim rješenjima PZ-a, Narodne novine br. 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, vrijedila je odredba po kojoj je stranka mogla predložiti ponovno utvrđivanje vrijednosti broda ako učini vjerojatnim da se ta vrijednost izmijenila za više od jedne trećine od prethodnog utvrđivanja vrijednosti. Tek je najnovija novela PZ-a, Narodne novine br. 56/13, promijenila tu odredbu, pa sad vrijedi odredba za više od jedne petine od prethodnog utvrđivanja vrijednosti broda.

ovršenika (stavak 9. istog članka) i da je vrijednost broda porasla za više od jedne petine od dana prethodnog sporazuma kojim je utvrđena vrijednost broda. Jedna petina utvrđene vrijednosti broda je veliki iznos pošto se smatra da su brodovi, kao i nekretnine, stvari velike vrijednosti. Iz tih razloga nije jasno zašto je zakonodavac predvidio baš jednu petinu vrijednosti broda, odnosno više od jedne petine, da bi se mogla ponovno utvrditi ta vrijednost. Koliko je to previsok limit pokazuje i članak 876. st. 2. PZ-a koji daje mogućnost prodaje broda na drugom ročištu za dražbu do jedne trećine njegove utvrđene vrijednosti. U skladu s načelom zaštite stranaka (vjerovnika i dužnika) trebalo bi razmotriti visinu iznosa od jedne petine.

Zakonodavac bi mogao dati ovlast sudu da po svojoj subjektivnoj ocjeni, a s obzirom na specifičnost konkretnog ovršnog postupka, dozvoli strankama da traže ponovno utvrđivanje vrijednosti broda i za mnogo manje promjene te vrijednosti. Zainteresirana strana samo treba uvjeriti sud da bi to koristilo statusu stranaka. Takvo povećanje vrijednosti broda ima pozitivan utjecaj na status stranaka, jer daje veću šansu namirenja vjerovnika (ako ih je više), barem onih s boljim prvenstvenim redom namirenja, a i ovršenik se može lakše okoristiti ostatkom iznosa nakon podmirenja tražbina i troškova. Jednako tako, sud bi mogao uskratiti to pravo strankama (ovršeniku) ako ocijeni da bo nepotrebno produljilo postupak.

NALAZ I MIŠLJENJE VJEŠTAKA PRILIKOM UTVRĐIVANJA VRIJEDNOSTI BRODA / Expert Witness Opinion When Determining the Value of Ship

Cilj postupka utvrđivanja vrijednosti broda je da ta utvrđena vrijednost što više odgovara tržišnoj cijeni broda koja se može postići na domaćem (međunarodnom) tržištu brodova, a što je vrlo teško. Sud će imenovati jednog ili više vještaka radi utvrđivanja vrijednosti broda, uzeti u obzir njihov nalaz, mišljenje i ostale podatke iznesene tijekom postupka, te u zaključku o prodaji utvrditi vrijednost broda po slobodnoj ocjeni.¹⁰

¹⁰ Tako nalaže članak 868. st. 3. i 4. PZ-a. Međutim, postavlja se pitanje potrebe za angažiranjem vještaka i isplate naknade za njihov rad, što povisuje sudske troškove, kad sud ionako ima ovlast da slobodno po svom nahođenju utvrdi vrijednost broda.

Ta ovlast suda da utvrđuje vrijednost broda po slobodnoj ocjeni nije adekvatna. Sud nije tijelo koje može i mora poznavati kretanje cijena na tržištu brodova. U tu svrhu imenuje jednog ili više stručnjaka (vještaka) iz toga područja. Sud može i ne mora uzeti u obzir nalaz i mišljenje vještaka pa je moguće da svojim slobodnim uvjerenjem ošteti stranke. Zato je u postupku utvrđivanja vrijednosti broda uvijek potrebno imenovati dva ili više vještaka, a ne samo jednog, koji bi svojom suglasnom odlukom na kraju donio nalaz o tržišnoj vrijednosti broda obvezujuću za sud. U tom slučaju sud bi u zaključku o prodaji utvrdio vrijednost po mišljenju i nalazu vještaka, a ne po svojoj slobodnoj ocjeni. Takav način utvrđivanja vrijednosti broda može se naći u Pomorskom Postupovnom zakonu NR Kine.¹¹

PRAVNI POLOŽAJ OVRHOVODITELJA / The Legal Position of the Enforcement Creditor

Utvrđena vrijednost broda može staviti ovrhovoditelja u nepovoljan položaj tijekom ovršnog postupka. To je jasno iz članka 869. PZ-a. Sud ne vodi računa o tome da se privilegirani vjerovnici mogu pojaviti tek na ročištu za prodaju, jer su o ročištu doznali na drugi način, a ne dostavom rješenja o ovrsi. Sud nije morao imati saznanja o svim privilegijama koje terete brod, zbog nepostojanja knjižnog režima za privilegije, pa nije poslao rješenje o ovrsi takvim vjerovnicima. Kako je vrlo vjerojatno da se oni namiruju po redu prvenstva prije ovrhovoditelja (pogotovo ako je ovrhovoditelj hipotekarni vjerovnik), svaki od njih može predložiti da se ovrha obustavi ako utvrđena vrijednost broda ne pokriva ni djelomično iznos ovrhovoditeljeve tražbine¹². Rok od osam dana od dana dostave zaključka o prodaji iz stavka 2. tog članka u kojem mogu podnijeti taj prijedlog nije odlučan, jer oni taj prijedlog mogu postaviti i na ročištu za prodaju nakon ponovnog utvrđivanja

¹¹ Kineski Pomorski Postupovni zakon (The Maritime Procedure Law of the People's Republic of China) usvojen je na 13. sastanku Stalnog odbora devetog kongresa Narodne Republike Kine 25. prosinca 1999., a stupio je na snagu 1. srpnja 2000. Po tom zakonu u čl. 34. sud će prije dražbe osnovati aukcijski odbor koji je zadužen, između ostalog, i za utvrđivanje vrijednosti broda. Obično imenuje najmanje dva, a po potrebi i više brodskih procjenitelja. Nalaz i mišljenje vještaka obvezujuće je za sud. Zakon regulira ovrhu na brodu u glavi III dio 2. člancima 21.-43.

¹² O položaju hipotekarnog vjerovnika vidi E. Pallua, Hipoteka i privilegiji na brodu de lege ferenda, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 2-3, Zagreb 1973, str. 209.

vrijednosti broda na ročištu, koja bi bila manja zbog novih vjerovnika (tereta). U skladu sa stavkom 3 istog članka sud će, prema okolnostima slučaja, ocijeniti je li prodaja svrhovita s obzirom na vjerojatnu visinu iznosa djelomičnog namirenja ovrhovoditelja. Ako sud iz ovih razloga obustavi ovrhu, troškove postupka snosi ovrhovoditelj koji je pokrenuo ovrhu. U ovom primjeru ovrhovoditelj je u nepovoljnom položaju jer u trenutku pokretanja ovrhe on nije mogao znati za sve tražbine (privilegije) koji opterećuju brod, a da je znao, s obzirom na očekivanu vrijednost broda koja se treba utvrditi, vjerojatno ne bi niti pokrenuo ovršni postupak. Kako ovrhovoditelj nije kriv za ovakvu situaciju trebalo bi u ovom slučaju raspodjelu troškova odrediti na drukčiji način.

VRIJEDNOST BRODA KAO NAJNIŽA PRIHVATLJIVA PONUDA NA JAVNOJ DRAŽBI / *The Value of Ship as the Lowest Acceptable Bid at a Public Auction*

nakon provedbe postupka za utvrđivanje vrijednosti broda sud donosi zaključak o prodaji broda kojim se utvrđuje vrijednost broda i određuju način i uvjeti prodaje te vrijeme i mjesto ako se prodaja obavlja javnom dražbom. Na prvom ročištu za dražbu brod se ne može prodati ispod jedne polovice utvrđene vrijednosti. Ako se brod ne proda na prvom ročištu, sud će odrediti drugo ročište na kojemu se brod može prodati i ispod polovice utvrđene vrijednosti, ali ne ispod jedne trećine te vrijednosti. Najniža prihvatljiva ponuda iz uvjeta prodaje je jedna polovica utvrđene vrijednosti broda. Na prijedlog ovrhovoditelja uz pristanak ovršenika, ili na prijedlog ovršenika, sud može odrediti i veću svotu kao najniže prihvatljivu ponudu.¹³ Na prvom ročištu za dražbu, ako sud tako odluči, najniža prihvatljiva ponuda može biti i u visini utvrđene vrijednosti broda.

Osnovni cilj ovršnog postupka je namirenje vjerovnikove tražbine, ali uz potpuno ostvarenje načela zaštite dužnika, pa bi zbog toga bilo korisno ponuditi i druga rješenja. Naime, tržišna cijena broda služi kao jedan od parametara pri utvrđivanju vrijednosti broda, iako se ta utvrđena vrijednost u pravilu rijetko izjednačava s tržišnom cijenom. Radi

¹³ B. Kandare, J. Čizmić, „Pomorsko procesno pravo, Pravni fakultet u Splitu, 1996. str. 42.

potpune primjene načela socijalnosti i zaštite dužnika, te kako se ovršenika ne bi stavljalo u podređeni položaj, bilo bi korisno da se na prvom ročištu za dražbu, kao najniža prihvatljiva ponuda, istakne utvrđena vrijednost broda kao pravilo bez izuzetka. Time bi postojala veća šansa da se postignutim iznosom na dražbi podmire tražbine ovrhovoditelja i ostalih vjerovnika, skupa s troškovima postupka, a i ovršenik ne bi bio previše oštećen jer bi se okoristio ostatkom iznosa preostalih poslije podmirenja svih tražbina i troškova.¹⁴ Međutim, isticanje utvrđene vrijednosti broda kao najniže prihvatljive ponude krije u sebi određene opasnosti po vjerovnike. Utvrđena vrijednost broda, kao najniža prihvatljiva ponuda, može biti prilično visoka što bi odbilo potencijalne ponuditelje (kupce), a ako i nakon drugog ročišta za dražbu ne bude stavljena najniža prihvatljiva ponuda, sud će rješenjem uskratiti dosudu. Na prijedlog ovrhovoditelja sud će odrediti novo ročište za prodaju na kojem se prodaja obavlja po prije utvrđenim uvjetima. Ako ni tada ne bude postignuta najniža prihvatljiva ponuda (utvrđena vrijednost broda), sud će obustaviti ovršni postupak, čime bi se spriječilo vjerovnike da namire svoje tražbine. Da bi se izbjegla takva situacija potrebno je, eventualno na novom ročištu za prodaju, nakon neuspješno održanog ročišta za prodaju na kojem je najniža prihvatljiva ponuda bila utvrđena vrijednost broda, istaknuti jednu polovicu utvrđene vrijednosti kao najniže prihvatljivu ponudu. Ako se ni tada brod ne proda onda bi mogla biti istaknuta jedna trećina utvrđene vrijednosti na drugom ročištu za dražbu.

Zakonodavac bi trebao u postizanju najpovoljnijeg rješenja za sve zainteresirane stranke u postupku posegnuti za odredbama nekih drugih pravnih sustava koje utvrđuju postupak prisilne prodaje broda, a mogu biti kvalitetan putokaz našem Pomorskom zakoniku. Jedan od takvih primjera su specifična rješenja talijanskog Plovidbenog zakonika. Naime, prema članku 661. tog Zakonika, ako se brod ne proda na prvom ročištu za dražbu, sud će organizirati nova ročišta na kojima će vrijednost broda biti smanjivana svaki put bar za dvadeset posto. Ako se brod dotad ne proda, a cijena se spusti na četrdeset posto utvrđene vrijednosti broda, sud će na traženje ovrhovoditel-

¹⁴ Kako nalaže članak 915. PZ-a višak diobne mase koji ostane nakon što se namire sve tražbine navedene u članku 912. sud dodjeljuje ovršeniku.

ja (vjerovnika) odobriti izvansudsku (privatnu) prodaju broda. Hipotekarni vjerovnik s ovršnom ispravom nema vlast za izvansudsku prodaju, već može isključivo pokrenuti prisilnu prodaju, ali ako se cijena broda, nakon bezuspješno održanih ročišta, spusti na četrdeset posto utvrđene vrijednosti, vjerovnik dobiva mogućnost izvansudske prodaje.¹⁵

Rješenja talijanskog Plovidbenog zakonika zaslužuju pohvale. Odredbama se maksimalno štite prava vjerovnika i ovršenika. Naime, kad se cijena spusti na četrdeset posto utvrđene vrijednosti broda, malo je vjerojatno da će se svi založni vjerovnici namiriti, a onda i ovršenik ostaje bez iznosa koji bi možda preostao namirenjem tražbina. Iz tih razloga sud dozvoljava privatnu prodaju broda (izvansudsku prodaju) koja je manje formalna i prepuštena je inicijativi stranaka. Vjerovnik koji prodaje brod može doći u doticaj s mnogo većim brojem mogućih kupaca, nego što bi bilo sudionika na javnoj dražbi. Veća ponuda dovela bi i do veće cijene, pa je vjerojatno da bi svi založni vjerovnici bili namireni, a postojala bi šansa da se i ovršenik okoristi ostatkom iznosa nakon namirenja troškova. Ovdje se ne može govoriti o obustavi postupka zbog neprihvatljive cijene jer je sigurno da će se izvansudskom prodajom postići cijena povoljna za sve sudionike postupka.

ZAKLJUČAK / Conclusion

Pregledom članaka 867.-869. Pomorskog zakonika može se zaključiti da su odredbe koje reguliraju postupak utvrđivanja vrijednosti broda jasne i nedvosmislene, te da bi ovaj dio ovršnog postupka trebao proći bez ikakvih dvojbenih pitanja. Međutim, detaljnija analiza odredbi ukazuje na duboku problematiku koju postupak utvrđivanja vrijednosti broda nosi u sebi. Zato autor daje neke prijedloge, de lege ferenda, s ciljem olakšavanja pravnog položaja zainteresiranih strana u postupku:

-Uspostavljanje obveznog knjižnog režima za pomorske privilegije, kako bi u trenutku kad se provodi postupak utvrđivanja vrijednosti broda bila u potpunosti poznata stvarnopravna opterećenost broda, odnosno broj pomorskih privilegija koji opterećuju brod. To nije moguće zbog trenutno važećih

¹⁵ Talijanski Plovidbeni zakonik (Codice della navigazione) trenutno je na snazi s posljednjom novelom od 23.rujna 2013. Taj Zakonik regulira ovrhu na brodu u glavi V čl.643.-686.

odredbi Pomorskog zakonika. Ovo pitanje opterećuje cijeli ovršni postupak.

- Potrebno je nadopuniti članak 867. stavak.7. odredbama po kojima bi sud na ročištu za prodaju obvezno zaključkom ponovno utvrdio vrijednost broda, ako privilegirani vjerovnici prijave svoje tražbine na tom ročištu, jer prijavom tražbina na ročištu mijenja se i vrijednost broda.

- Stranke bi trebale dobiti ovlast da zatraže ponovno utvrđivanje vrijednosti broda i ako se ta vrijednost promijenila za mnogo manje od jedne petine od prethodno utvrđene vrijednosti. Takvi iznosi mogu poboljšati pravni status stranaka, jer i iznosi ispod jedne petine su znatni, pošto su brodovi, kao i nekretnine, stvari velike vrijednosti. Jednako tako, sudu treba dati ovlast da po svojoj subjektivnoj

ocjeni uskrati strankama (ovršniku) ovo pravo ako bi oni, uslijed neznatne i za njih nevažne promjene vrijednosti broda, nepotrebno odugovlačili postupak.

- Potrebno je u postupku utvrđivanja vrijednosti broda obvezno uvijek imenovati dva ili više vještaka koji bi svojom suglasnom odlukom na kraju donijeli nalaz i mišljenje o tržišnoj vrijednosti broda. Taj bi nalaz trebao biti obvezujući za sud. Tako bi sud u zaključku o prodaji utvrdio vrijednost po nalazu i mišljenju vještaka, a ne po svojoj subjektivnoj ocjeni.

- Zakonodavac bi trebao u postizanju najboljeg rješenja, po pitanju visine vrijednosti broda, kao najniže prihvatljive ponude pri prodaji broda na javnoj dražbi, posegnuti za odredbama nekih drugih pravnih sustava. Talijanski Plovidbeni zakonik idealan je primjer kvalitetnog rješenja.

LITERATURA / References

- [1] Gotovac V, Stvarna prava na brodu, Pravnik, 3-4 / 1997. str. 173.-181.
- [2] Grabovac I, Hrvatsko pomorsko pravo i međunarodne konvencije, Split, 1995. str. 53.
- [3] Jakaša B, Udžbenik plovidbenog prava, Zagreb, 1979. str. 106.
- [4] Kandare B, Čizmić J, Pomorsko procesno pravo, Pravni fakultet u Splitu, 1996. str. 42
- [5] Pallua E, Ovrha na brodu, Pomorska enciklopedija, sv. V. Zagreb, 1981. str.654
- [6] Pallua E, Hipoteka i privilegiji na brodu de lege ferenda, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 2-3, Zagreb, 1973.str. 209.
- [7] Pavić D, Pomorsko osiguranje- pravo i praksa, Književni krug, Split, 2012. str. 340.
- [8] Pomorski zakonik N.N. br. 181/ 04, 76/ 07, 146/ 08, 61/ 11, 56/ 13
- [9] Talijanski Plovidbeni zakonik (Codice della navigazione)
- [10] Kineski Pomorski Postupovni zakon (The Maritime Procedure Law of the People,s Republic of China)